

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ενότητα #8: Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Διδάσκων: Μανασάκης Κωνσταντίνος
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Τα κείμενα και τα διαγράμματα της παρουσίασης έχουν ληφθεί από το σύγγραμμα:

Gregory Mankiw, Mark Taylor: Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες. Μετάφραση: Ανδριάννα Σακκά, Επιμέλεια: Θεόδωρος Λιανός. Copyright © 2011 Εκδόσεις GUTENBERG.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αποτελεσματικότητα της αγοράς

Το πλεόνασμα του καταναλωτή είναι το όφελος που οι αγοραστές αποκομίζουν από τη συμμετοχή τους στην αγορά, ενώ το πλεόνασμα του παραγωγού είναι το όφελος που αποκομίζουν οι πωλητές. Είναι λογικό, επομένως, να χρησιμοποιήσουμε το **συνολικό πλεόνασμα** ως ένα **μέτρο της οικονομικής ευημερίας** της κοινωνίας.

Όταν αθροίσουμε τα πλεονάσματα του καταναλωτή και του παραγωγού, παίρνουμε:

- **Συνολικό πλεόνασμα = Αξία (προθυμία πληρωμής) για τους αγοραστές - ποσό που καταβάλλουν οι αγοραστές + ποσό που εισπράττουν οι πωλητές - κόστος των πωλητών.**

Μπορούμε να γράψουμε το συνολικό πλεόνασμα ως:

- **Συνολικό πλεόνασμα = Αξία (προθυμία πληρωμής) για τους αγοραστές - κόστος των πωλητών**

Αποτελεσματικότητα της αγοράς

Αν η κατανομή των πόρων μεγιστοποιεί το συνολικό πλεόνασμα, λέμε ότι η κατανομή αυτή είναι αποτελεσματική, αν η κατανομή δεν είναι αποτελεσματική, τότε οι αγοραστές και οι πωλητές δεν αποκομίζουν όλα τα οφέλη που προκύπτουν από το εμπόριο.

Για παράδειγμα, μια κατανομή είναι αναποτελεσματική αν ένα αγαθό δεν παράγεται από τους πωλητές με το χαμηλότερο κόστος. Ομοίως, μια κατανομή είναι αναποτελεσματική αν ένα αγαθό δεν καταναλώνεται από τους αγοραστές που αποτιμούν την αξία του υψηλότερα από όλους. Στο **Κεφάλαιο 1** ορίσαμε την **αποτελεσματικότητα** ως «**την ικανότητα της κοινωνίας να παίρνει όσο περισσότερα μπορεί από τους σπάνιους πόρους της**».

Αποτελεσματικότητα της αγοράς

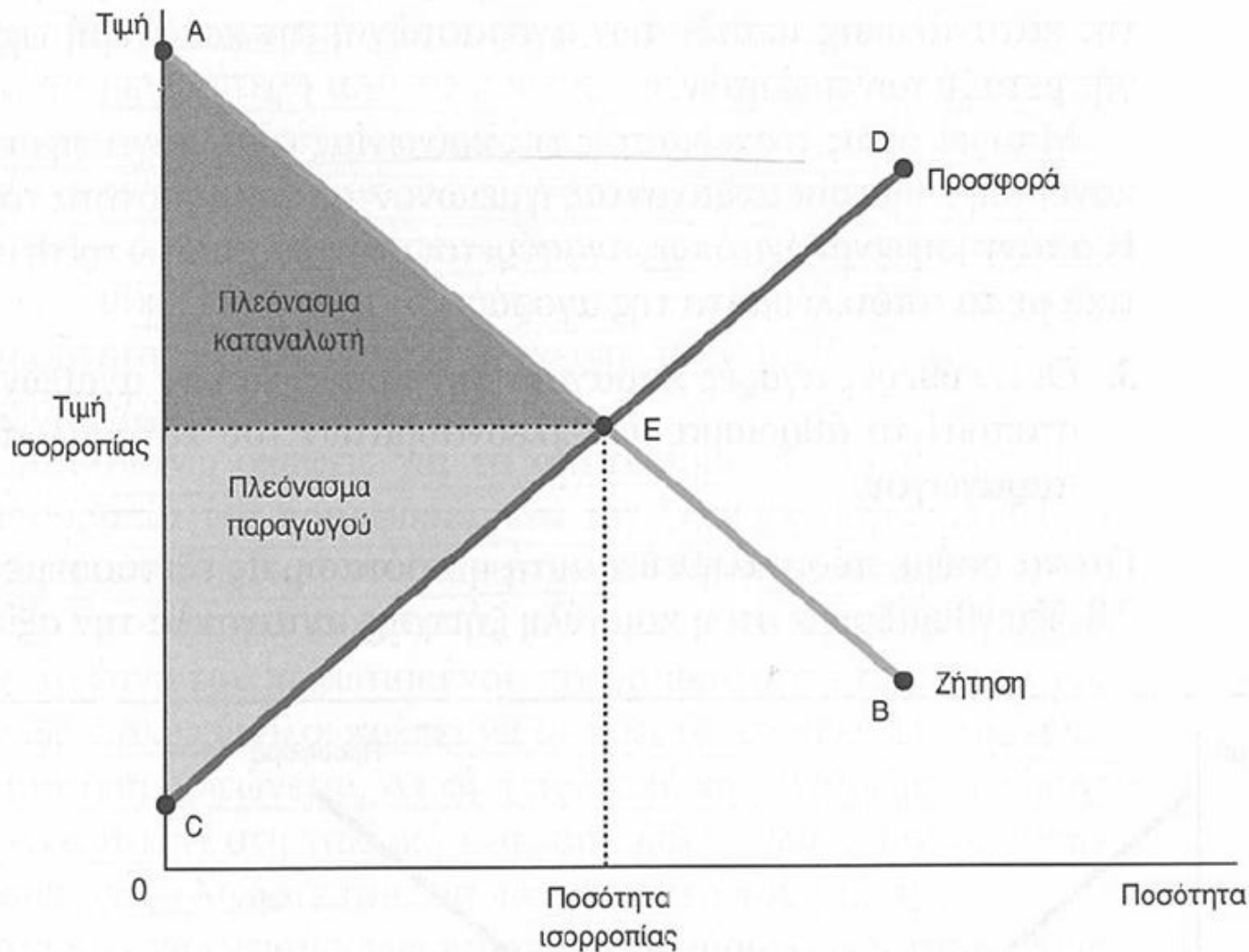
Τώρα που εισηγηθήκαμε την έννοια του συνολικού πλεονάσματος, μπορούμε να είμαστε πιο ακριβείς ως προς το **τι εννοούμε όταν λέμε «παίρνει όσο περισσότερα μπορεί»**. Στο πλαίσιο αυτό η κοινωνία θα παίρνει τα μέγιστα που μπορεί από τους σπάνιους πόρους της, αν τους καταναείμει με τέτοιο τρόπο ώστε να μεγιστοποιήσει το συνολικό πλεόνασμα.

Ουσιαστικά, τα οφέλη από το εμπόριο σε μια αγορά είναι σαν μια πίτα που πρέπει να μοιραστεί σε όσους μετέχουν στην αγορά. Το ερώτημα που ανακύπτει σχετικά με την αποτελεσματικότητα είναι τούτο: **είναι η πίτα όσο μεγάλη θα μπορούσε να είναι;** Το ερώτημα που ανακύπτει σχετικά με τη δικαιοσύνη είναι: **μοιράζεται δίκαια η πίτα;** Ενώ, λοιπόν, η αποτελεσματικότητα είναι ένας αντικειμενικός σκοπός που μπορεί να αξιολογηθεί με αυστηρώς αντικειμενικά κριτήρια, η δικαιοσύνη περιέχει κανονιστικές κρίσεις που υπερβαίνουν την οικονομική επιστήμη και εισέρχονται στο πεδίο της πολιτικής φιλοσοφίας.

Αποτιμώντας την ισορροπία της αγοράς

Το **συνολικό εμβαδόν** της περιοχής μεταξύ των **καμπυλών προσφοράς και της ζήτησης** έως το **σημείο ισορροπίας** αντιπροσωπεύει το **συνολικό πλεόνασμα** από την αγορά αυτή.

Οι αγοραστές εκείνοι που αποδίδουν στο αγαθό αξία υψηλότερη από την τιμή του στην αγορά (και αντιπροσωπεύονται από το **τμήμα ΑΕ της καμπύλης ζήτησης**) επιλέγουν να αγοράσουν το αγαθό. Αντιθέτως, εκείνοι που αποδίδουν στο αγαθό μικρότερη αξία από την τιμή του (και αντιπροσωπεύονται από το **τμήμα ΕΒ της καμπύλης ζήτησης**) δεν το αγοράζουν. Ομοίως, οι πωλητές εκείνοι των οποίων τα κόστος είναι μικρότερο από την τιμή (και αντιπροσωπεύονται από το **τμήμα CE της καμπύλης προσφοράς**) επιλέγουν να παράγουν και να πωλούν το αγαθό. Εκείνοι οι πωλητές των οποίων τα κόστος είναι μεγαλύτερο από την τιμή της αγοράς (και αντιπροσωπεύονται από το **τμήμα ED**) αποφασίζουν να μην παράγουν το αγαθό.

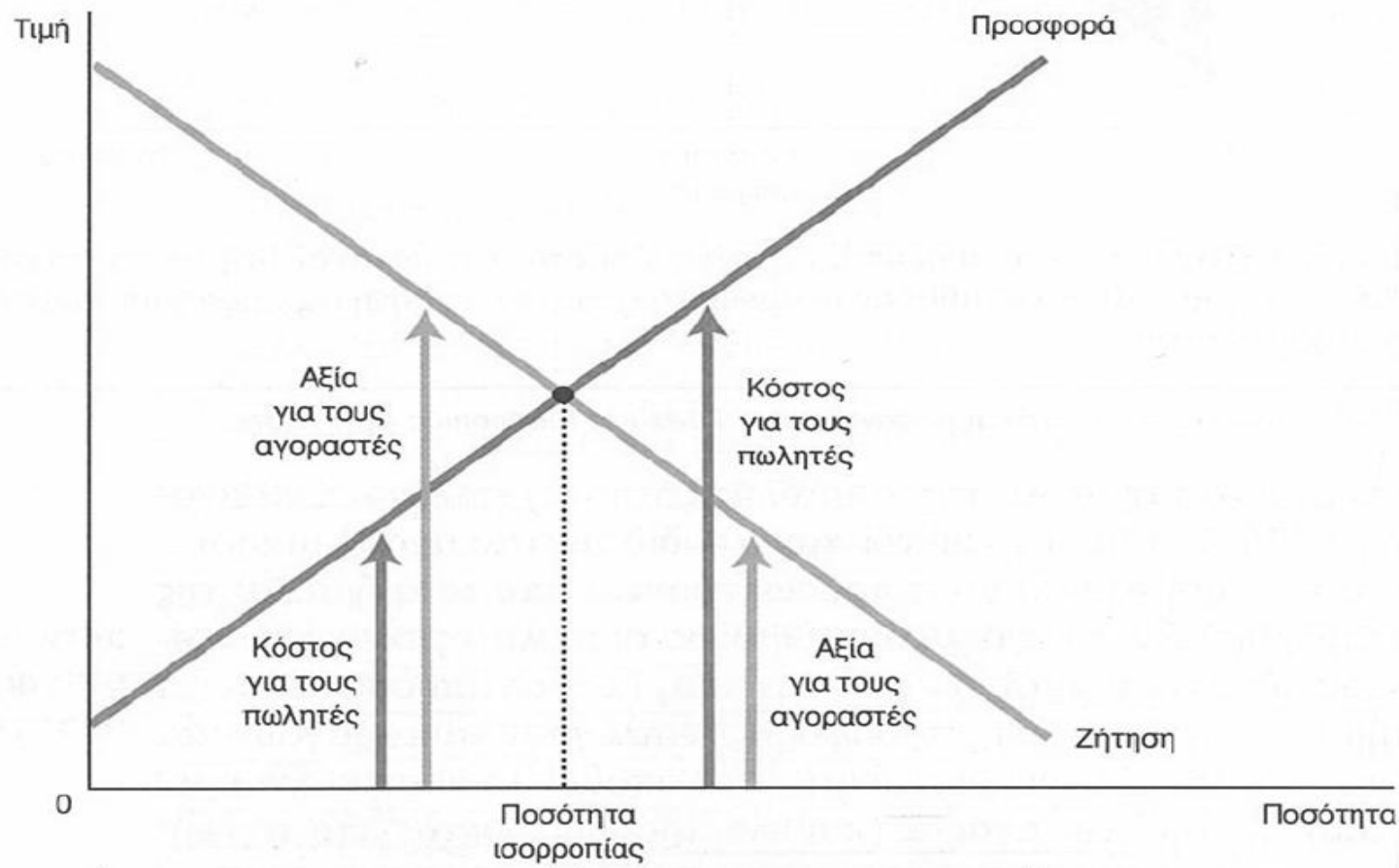
☞ Το συνολικό πλεόνασμα – το άθροισμα του πλεονάσματος του καταναλωτή και του πλεονάσματος του παραγωγού – είναι το εμβαδόν ανάμεσα στις καμπύλες ζήτησης και προσφοράς έως την ποσότητα ισορροπίας.

ΣΧΗΜΑ 7.7 Πλεόνασμα Καταναλωτή και Παραγωγού σε Συνθήκες Ισορροπίας στην Αγορά

Αποτιμώντας την ισορροπία της αγοράς

Μπορεί ο σχεδιαστής της κοινωνίας να προάγει τη συνολική οικονομική ευημερία αυξάνοντας ή μειώνοντας την ποσότητα του αγαθού; Η απάντηση είναι όχι.

Σε ποσότητες κάτω από το επίπεδο ισορροπίας, η αξία για τους αγοραστές είναι μεγαλύτερη από το κόστος των πωλητών. Σε αυτή την περιοχή η αύξηση της ποσότητας αυξάνει το συνολικό πλεόνασμα και εξακολουθεί να το αυξάνει ώσπου να φτάσει η ποσότητα στο επίπεδο ισορροπίας. Πέρα από την ποσότητα ισορροπίας, όμως, η αξία για τους αγοραστές είναι μικρότερη από το κόστος των πωλητών. Η παραγωγή, επομένως, ποσότητας μεγαλύτερης από εκείνης του επιπέδου ισορροπίας θα μείωνε το συνολικό πλεόνασμα.

Η αξία για τους αγοραστές είναι μεγαλύτερη από το κόστος για τους πωλητές.

Η αξία για τους αγοραστές είναι μικρότερη από το κόστος για τους πωλητές.

⇒ Σε ποσότητες μικρότερες από την ποσότητα ισορροπίας, η αξία για τους αγοραστές ξεπερνά το κόστος για τους πωλητές. Σε ποσότητες μεγαλύτερες από τον ποσότητα ισορροπίας, το κόστος για τους πωλητές ξεπερνά την αξία για τους αγοραστές. Επομένως, η ισορροπία της αγοράς μεγιστοποιεί το άθροισμα του πλεονάσματος του παραγωγού και του πλεονάσματος του καταναλωτή.

ΣΧΗΜΑ 7.8 Η Αποτελεσματικότητα της Ποσότητας Ισορροπίας

Αποτιμώντας την ισορροπία της αγοράς

Οι τρεις παραπάνω σκέψεις για τα αποτελέσματα της αγοράς μας λένε ότι η ισορροπία της προσφοράς και της ζήτησης μεγιστοποιεί το άθροισμα των πλεονασμάτων του καταναλωτή και του παραγωγού. Το έργο του πεφωτισμένου προγραμματιστή της κοινωνίας είναι, επομένως, πολύ εύκολο: πρέπει να αφήσει το αποτέλεσμα της αγοράς όπως αυτό διαμορφώνεται. Αυτή η **πολιτική της ελεύθερης κίνησης της αγοράς** αντιστοιχεί στη γαλλική έκφραση **laissez-faire**, η οποία στην κυριολεξία σημαίνει **«αφήστε τους να κάνουν αυτό που θέλουν»**.

Τώρα μπορούμε να εκτιμήσουμε καλύτερα το αόρατο χέρι της αγοράς του Άνταμ Σμιθ, το οποίο αναλύσαμε πρώτα στο Κεφάλαιο 1.

Μελέτη Περίπτωσης: Θα έπρεπε να υπάρχει μια αγορά για ανθρώπινα όργανα;

Σύμφωνα με τους νόμους, οι άνθρωποι δεν επιτρέπεται να πουλάνε τα όργανά τους στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική.

Πολλοί οικονομολόγοι, πιστεύουν ότι θα υπήρχαν μεγάλα οφέλη αν επιτρεπόταν μια ελεύθερη αγορά οργάνων. Οι άνθρωποι γεννιούνται με δυο νεφρά, αλλά συνήθως χρειάζονται μόνο ένα.

Ο μέσος χρόνος αναμονής για μια μεταμόσχευση νεφρού στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι περίπου ενάμισι έτος, αλλά κατά το διάστημα αυτό περίπου 15 από τους 100 ασθενείς πεθαίνουν. **Αν εκείνοι που χρειάζονται ένα νεφρό είχαν τη δυνατότητα να αγοράσουν ένα από εκείνους που έχουν δυο νεφρά, η τιμή θα αυξανόταν και θα εξισορροπούσε την προσφορά και τη ζήτηση.**

Μελέτη Περίπτωσης: Θα έπρεπε να υπάρχει μια αγορά για ανθρώπινα όργανα

Οι πωλητές θα βελτίωναν την κατάστασή τους με τα επιπλέον μετρητά που θα εισέπρατταν. Οι αγοραστές θα βελτίωναν την κατάστασή τους με το όργανο που χρειάζονται για να σώσουν τη ζωή τους. **Το έλλειμμα νεφρών θα εξαφανιζόταν.**

Οι επικριτές αυτού του σχεδίου ανησυχούν όσον αφορά στη δικαιοσύνη. Υποστηρίζουν ότι μια αγορά οργάνων θα ωφελούσε τους πλούσιους εις βάρος των φτωχών. Τώρα οι περισσότεροι από εμάς περιφέρονται με ένα επιπλέον όργανο που στην ουσία δε χρειαζόμαστε, ενώ κάποιοι από τους συνανθρώπους μας πεθαίνουν για να αποκτήσουν το ένα. Αυτό είναι δίκαιο;

Μελέτη Περίπτωσης: Θα έπρεπε να υπάρχει μια αγορά για ανθρώπινα όργανα

Επιπλέον, υπάρχουν στοιχεία ότι κάποια άτομα στις σχετικά πλούσιες χώρες της Ευρώπης και τη Βόρειας Αμερικής είναι τόσο απελπισμένοι, ώστε πηγαίνουν σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες όπου η νομοθεσία είναι λιγότερο αυστηρή και είναι πιο εύκολο να βρει κανείς δωρητές.

Αλλά ένας δωρητής **σε μια λιγότερο αναπτυγμένη χώρα** μπορεί να μην περνάει από πλήρη έλεγχο προκειμένου να σιγουρευτεί ότι το άλλο νεφρό του μπορεί να λειτουργήσει μόνο του, και, επίσης, μπορεί να λάβει ανεπαρκή ιατρική φροντίδα μετά την αφαίρεση του νεφρού του. Επομένως, **η ζωή του δωρητή διατρέχει πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο. Αυτό είναι δίκαιο;**

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Από:

Parkin Michael, Powell Melanie, Matthews Kent: Αρχές Οικονομικής. Μετάφραση: Σιδέρης Γιάννης, Αντώνογλου Ελεάννα. Επιμέλεια: Μίνογλου Μάγγη. Copyright © 2013 Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

Αποτελεσματικότητα στο σύννεφο στάχτης

The Associated Press, 19 Απριλίου 2010

Σύννεφο ηφαιστειακής στάχτης πάνω από την ευρωπαϊκή οικονομία

Tom Odula

Το σύννεφο στάχτης από την έκρηξη του ηφαιστείου στην Ισλανδία έχει χτυπήσει τις αεροπορικές εταιρείες... Η κάθε ημέρα απαγόρευσης πτήσεων στοιχίζει θέσεις απασχόλησης και εισοδήματα σε όσους ασχολούνται με ευπαθή προϊόντα, όπως είναι τα τριαντάφυλλα ή η μοτσαρέλα.

Βέβαια, η έκρηξη δημιουργεί και ορισμένους νικητές, όπως είναι τα σκανδιναβικά φέριμποτ που λειτουργούν με απόλυτη πληρότητα, οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων που χρεώνουν \$800 τη βραδιά και οι οδηγοί ταξί που κερδίζουν \$5.000 από μία κούρσα...

Στην Κένυα απολύθηκαν προσωρινά περί τους 5.000 εργάτες ύστερα από ζημίες στην αγορά τριαντάφυλλων ύψους \$12 εκατομμυρίων... Και πάλι, εταιρείες ταχυμεταφορών, όπως η Federal Express και η DHL, δηλώνουν ότι στράφηκαν προς τα φορτηγά και τα τρένα προκειμένου να περιορίσουν τις ζημίες τους... Το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου παραμένει ανεπηρέαστο καθώς διακινείται μέσω θαλάσσης, δήλωσε ο Keith Rockwell, εκπρόσωπος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

«Δεν μπορώ να φανταστώ αυτή την κατάσταση να επηρεάζει το εμπόριο ειδών υψηλής τεχνολογίας ή άλλων υπηρεσιών, αλλά είναι τρομερό για τους τομείς που πλήττονται», δήλωσε ο Rockwell, αναφερόμενος στον τουρισμό και στις εξαγωγές νωπών προϊόντων και λουλουδιών.

Και ενώ οι ταξιδιώτες τα βόλευαν εντός Ευρώπης, εκείνοι που περίμεναν σε μακρινά αεροδρόμια δεν ήταν εξίσου τυχεροί. Η εκτόξευση των τιμών των ξενοδοχείων δεν έκανε την αναμονή τους ευκολότερη.

«Χθες το ξενοδοχείο μάς χρέωνε €250 το δωμάτιο. Το μεσημέρι η τιμή είχε φτάσει στα €460 και το βράδυ στα €800... δεν μπορούμε να δώσουμε τόσα χρήματα για ένα δωμάτιο», είπε ο Ντανιέλ, ένας 39χρονος γάλλος τουρίστας που περίμενε στο αεροδρόμιο του Χονγκ Κονγκ.

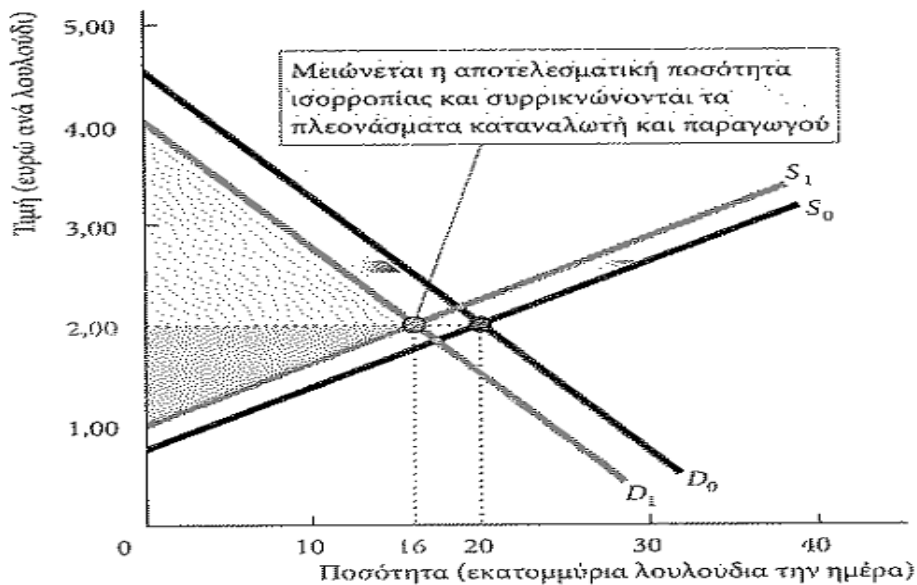

Η ουσία της ιστορίας

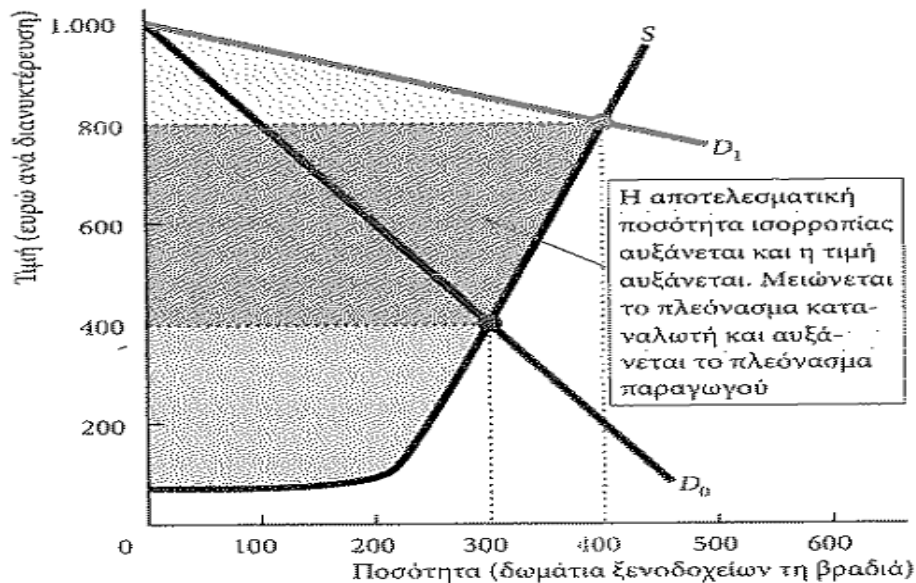
- ◆ Το σύννεφο στάχτης από την έκρηξη ενός ηφαιστείου στην Ισλανδία παρέλυσε τις αερομεταφορές στην Ευρώπη.
- ◆ Το σύννεφο δημιούργησε και νικητές και ηττημένους.
- ◆ Μεταξύ των νικητών είναι η σκανδιναβική ακτοπλοΐα, οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων και οι οδηγοί ταξί, που πούλησαν περισσότερο και σε υψηλότερες τιμές.
- ◆ Μεταξύ των χαμένων είναι οι ανθοκαλλιεργητές στην Κένυα, η Federal Express και η DHL, καθώς και ταξιδιώτες που ξέμειναν σε αεροδρόμια και υποχρεώθηκαν να πληρώσουν ακριβά για ένα δωμάτιο ξενοδοχείου.

Οικονομική ανάλυση

- ◆ Μια συνηθισμένη ημέρα, οι ανθοκαλλιεργητές από όλο τον κόσμο στέλνουν 20 εκατομμύρια λουλούδια για δημοπρασία στην Ολλανδία. Κατόπιν τα λουλούδια διανέμονται στους αγοραστές τους, σε όλο τον κόσμο. Όλες οι μεταφορές γίνονται αεροπορικώς.
- ◆ Όταν το σύννεφο στάχτης έκλεισε τα αεροδρόμια της Ολλανδίας, έγιναν (πιο δαπανηρές) ρυθμίσεις έτσι ώστε τα λουλούδια να μεταφέρονται αεροπορικώς στην Αθήνα και στη Μαδρίτη και κατόπιν με φορτηγά προς την Ολλανδία.
- ◆ Το Σχήμα 1 απεικονίζει την επίδραση του σύννεφου στάχτης. Η καμπύλη ζήτησης (καμπύλη οριακού οφέλους) μετατοπίστηκε προς τα αριστερά, από την D_0 στην D_1 . Η καμπύλη προφοράς (καμπύλη οριακού κόστους) επίσης μετατοπίστηκε προς τα αριστερά, από την S_0 στην S_1 . Έτσι η δημοπράτηση λουλουδιών βρήκε νέα αποτελεσματική ισορροπία.

Σχήμα 1 Ολλανδική αγορά λουλουδιών: 19 Απριλίου 2010

Σχήμα 2 Αγορά για δωμάτια ξενοδοχείων: 19 Απριλίου 2010

- ❖ Στο Σχήμα 1, η ποσότητα των λουλουδιών μειώθηκε, αλλά η τιμή δεν μεταβλήθηκε. Η απαγόρευση των πτήσεων επηρέασε τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά, που μειώθηκαν κατά το ίδιο ποσό.
- ❖ Μειώθηκε και το πλεόνασμα καταναλωτή και το πλεόνασμα παραγωγού, αλλά, δεδομένων των συνθηκών, το συνολικό πλεόνασμα ήταν στο μέγιστο σημείο του.
- ❖ Στην αγορά για δωμάτια ξενοδοχείων, υπήρχαν νικητές και ηττημένοι.
- ❖ Το Σχήμα 2 απεικονίζει την επίδραση του σύννεφου στάχτης στην αγορά για δωμάτια σε ξενοδοχεία. Η καμπύλη ζήτησης (καμπύλη οριακού οφέλους) μετατοπίστηκε προς τα δεξιά από την D_0 στην D_1 , αλλά η καμπύλη προσφοράς δεν μεταβλήθηκε. Σημειώθηκε αύξηση της τιμής και της ποσότητας.
- ❖ Μειώθηκε το πλεόνασμα καταναλωτή και αυξήθηκε το πλεόνασμα παραγωγού.
- ❖ Επειδή στη νέα ποσότητα και στη νέα τιμή το οριακό κοινωνικό κόστος ισούται με το οριακό κοινωνικό όφελος, υπάρχει αποτελεσματικότητα.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

